

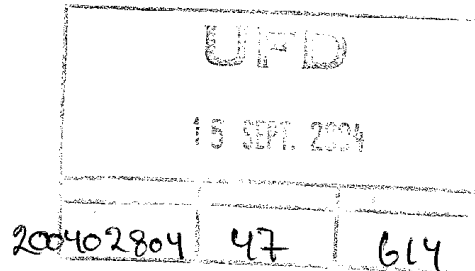
Utdannings- og forskningsdepartementet
Postboks 81 19 Dep
0032 Oslo

Deres ref:
200402804

Vår ref:
04/1851 - 008

Saksbehandler:
Tove Bull-Njaa

Dato:
14. september 2004

HØRING - FORSLAG OM ENDRINGER I FORSKRIFT OM OPPTAKSKRAV TIL GRUNNUTDANNINGER VED UNIVERSITETER OG HØGSKOLER § 8 SPESIELLE OPPTAKSKRAV

Vi viser til departementets brev av 23.06.04.

Høringsforslaget ble behandlet i møte i styret for Høgskolen i Oslo 7. september. Et enstemmig styre vedtok følgende uttalelse:

"Høgskolen i Oslo vil uttale følgende til departementets forslag om endringer i forskrift om opptakskrav til grunnutdanning ved universiteter og høgskoler:

1. Høgskolen i Oslo vil sterkt frarå at det innføres særskilte minimumskrav for opptak til en bestemt høgre utdanning, i dette tilfellet allmennlærerutdanningen. De samlede konsekvensene av slike krav er ikke i tilstrekkelig grad utredet og vurdert. Høgskolen mener at de kravene til utdannede allmennlærere som stilles gjennom studiekravene, bl.a. i norsk og matematikk med obligatorisk omfang på henholdsvis 30 og 15 studiepoeng er tilfredsstillende.

Det har i lang tid vært et grunnleggende prinsipp i norsk høgre utdanning at høgre utdanningstilbud i utgangspunktet skal være åpne for alle som har en minimumskompetanse. Kvalitet i utdanningene er mer enn inntakskrav. I arbeidet for å heve kvaliteten i skolen må man først og fremst vektlegge innhold og krav i selve lærerutdanningen, dernest etterutdanning av dagens lærere.

2. Høgskolen har forståelse for behovet for å sikre kunnskapsnivået i matematikk og fysikk for studenter ved arkitektur- og industridesignutdanningene, og støtter forslaget om spesielle opptakskrav til arkitekt- og industridesignutdanning ved Arkitekthøgskolen i Oslo. Høgskolen mener at dette er å oppfatte som en harmonisering av opptaksregelverket, snarere enn en komplisering.

3. Høgskolen går i mot forslaget om spesielle opptakskrav til bachelorutdanning i kulturprosjektledelse ved Høgskolen i Lillehammer. Høgskolen er enig i at det for utdanninger som har sterkt innslag av utøvende virksomhet innen for eksempel kunstfag, idrett eller lignende, er rimelig at nødvendige ferdigheter for studiet må

vrderes ut fra opptaksprøver. Det er imidlertid vanskelig å forstå begrunnelsen for at en lederutdanning for kulturprosjekter skal ha et slikt behov.”

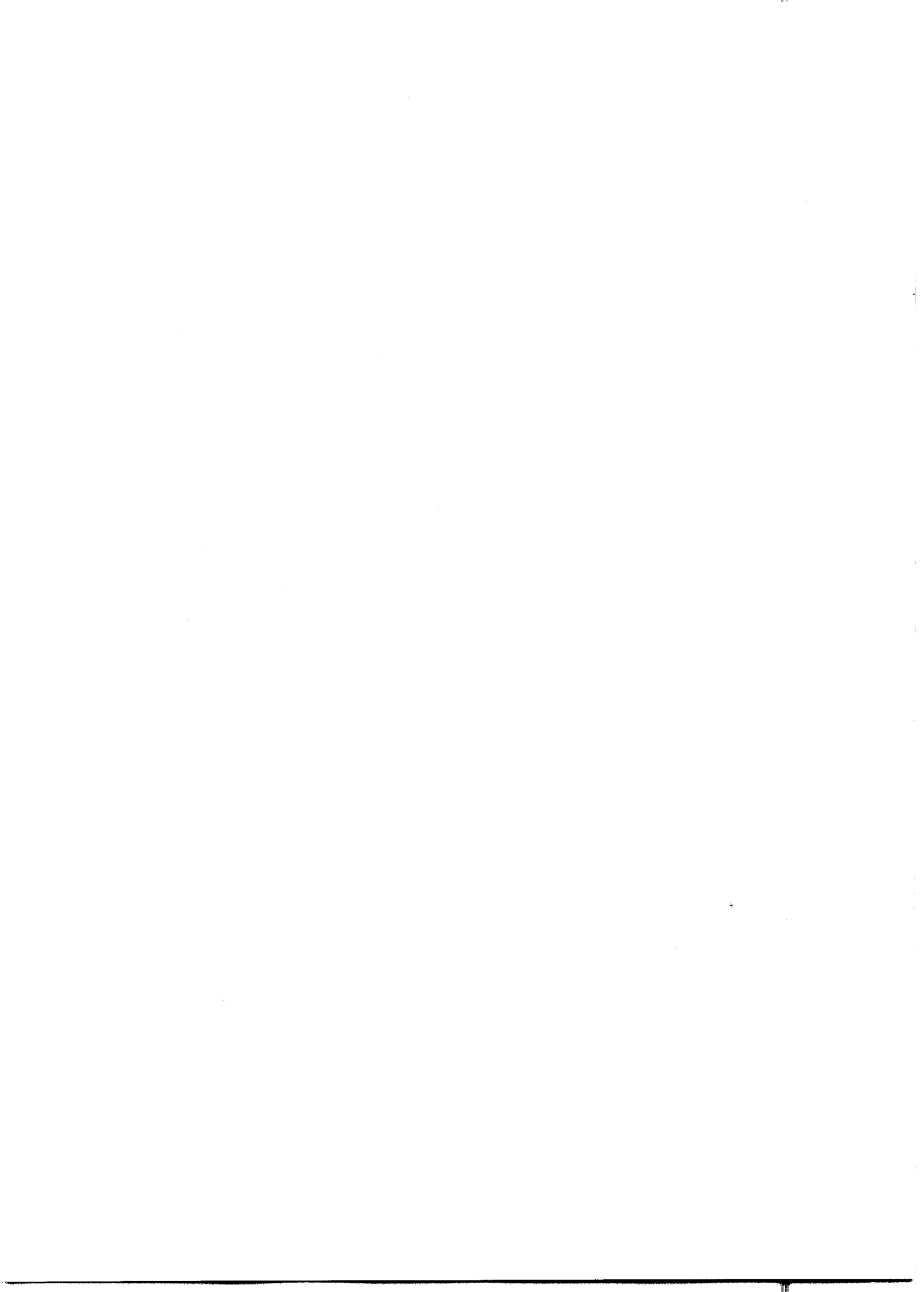
Saksframstillingen til styret med vedlegg legges ved til orientering.

Med hilsen

Asulv Frøysnes
høgskoledirektør

Tove Bull-Njaa
studiedirektør

Vedlegg

Til: Styret

Saksnr: S-sak 52-2004
Journalnr: 04/1851-008
Saksbehandler: Heidrun Hole
Dato:
23. august 2004

HØRING - FORSLAG OM ENDRINGER I FORSKRIFT OM OPPTAKSKRAV TIL GRUNNUTDANNINGER VED UNIVERSITETER OG HØGSKOLER § 8 SPESIELLE OPPTAKSKRAV

Høgskolen i Oslo mottok i brev av 23. juni 2004 fra Utdannings- og forskningsdepartementet, forslag til i endringer i § 8 spesielle opptakskrav, i forskrift om opptak til universiteter og høgskoler. Av spesiell betydning for høgskolen er departementets forslag til betydelige endringer i opptaksbestemmelsene for allmennlærerutdanningen.

Høringsfristen er satt til 15. september 2004.

Forslag til uttalelse ble sendt Avdeling for lærerutdanning 4. august (vedlegg) med kopi til Avdeling for estetiske fag og Studentparlamentet, med uttalefrist 20. august.

Administrasjonen har mottatt uttalelser fra Avd. LU og Studentparlamentet (vedlegg).

1. Spesielle opptakskrav til allmennlærerutdanningen

Særskilt behandling av én utdanning

Departementet varslet i St. meld. nr. 30 (2003-04) Kultur for læring om at det ville bli innført spesielle opptakskrav til allmennlærerutdanningen og at flere alternativer ville bli lagt fram i en høringsrunde. Forslaget har hittil vakt liten oppmerksomhet og er tilsynelatende så fornuftig at det heller ikke vakte motbør i Stortinget.

Forslagene innebærer at det stilles minimumskrav fra videregående skole til karakterer i fagene norsk og matematikk eller minstekrav til samlede skolepoeng, eventuelt en kombinasjon av disse.

Fra administrasjonens side legges det vekt på at forslaget bør sees i sammenheng med det som i lang tid har vært et grunnleggende prinsipp i norsk høgre utdanning, nemlig at høgre utdanningstilbud i utgangspunktet skal være åpne for alle som har en minimumskompetanse. Reguleringer skjer bare ved rangeringsregler når det er flere søkere enn de som kan få plass. Dette prinsippet går ut på at alle skal få prøve seg, men må være klar over at det i høgre utdanning er faglige krav som må oppfylles for å kunne bestå utdanninger og emner og gå videre i studiene. For at ikke de formelle opptaksreglene skal bli for rigide er det for få år siden innført en ordning med vurdering etter realkompetanse, slik at en kan åpne for flere søkere med bredere bakgrunn enn formelle eksamener. Etter at høgre utdanning er blitt en breddeutdanning der om lag halvparten av norsk ungdom søker opptak, er situasjonen selvsagt blitt en annen enn da høgre utdanningstilbud mer var en eliteutdanning for de teoretisk flinkeste. I lys av dette må

det ansees som ganske oppsiktsvekkende at departementet nå fremmer forslag om særskilt karakternivå for å komme inn på en bestemt utdanning.

Fra administrasjonens side er det videre et poeng at det foreslåtte tiltaket kun settes inn mot allmennlærerutdanningen som er utdanningen for en betydelig andel av lærerne i grunnskolen, særlig på barnetrinnet, uten at det foreslås tilsvarende tiltak for lærere med fagbakgrunn fra universitet og høyskoler med praktisk-pedagogisk utdanning, faglærerutdanning, eller for førskolelærere som i stadig større antall tar tilleggsutdanning og arbeider på barnetrinnet i grunnskolen.

Vi antar at karakterkravet i matematikk gjelder for grunnkurset, som i dag er minimumskravet for opptak, og at de som har tatt matematikk i 2. og evt. 3 studieår i videregående skole skal vurderes særskilt. Norskkravet skal vel gjelde ved fullført videregående skole – og da både for hoved- og sidemål. Forslaget om et bestemt faglig nivå i enkelte fag, stiller også spørsmål i forhold til særskilt vurdering av søkere som hittil er blitt vurdert på særskilt grunnlag, herunder spesielle eksamener og prøver for minoritetsspråklige.

Det er i forslaget ikke i rimelig grad vektlagt hvor stort merarbeid forslaget vil medføre for høyskolene om det gjennomføres. Dette gjelder særlig høyskoler med stort antall søkere som ønsker å dokumentere realkompetanse.

Det kan nok hevdes, slik Avdeling for lærerutdanning peker på, at så lenge norsk og matematikk er obligatoriske fag i allmennlærerutdanningen, så bør det være minimumskrav til forkunnskapsnivå i disse fagene. Gjennomføringen – og studiepoengproduksjonen – kan da trolig bedres. Slike synspunkter kan imidlertid føres for en rekke fag i ulike utdanninger. På samme måte kan det jo også hevdes at det burde være et minimumsnivå for å starte på en høgre utdanning. Prinsippet om åpne studier for de som har minimumskompetanse for opptak eller immatrikulering har hittil hatt klar tilslutning. Denne oppfatningen deler også Studentparlamentet i utgangspunktet.

Sammenheng mellom faglige minstekrav og kvalifikasjoner hos ferdig utdannede lærere

Departementet begrunner forslaget med at man ved å innføre karakterkrav vil sikre gode lærere med bedre faglige kvalifikasjoner i norsk skole. Avdeling for lærerutdanning legger i sin høringsuttalelse vekt på at det ut fra den forskning som har vært gjort om lærere og lærerutdanning, ikke har vært mulig å trekke noen konklusjoner om sammenheng mellom inntakskrav og faglig dyktighet som ferdig utdannet lærer.

Nasjonalt og internasjonalt foreligger det omfattende forskning om lærerutdanning, lærerkompetanse og forhold av betydning for kvaliteten i læreres arbeid. Fram til omkring 1970 var kunnskapsinteressen knyttet til spørsmålet om det var mulig å forutse hvem som var best egnet til læreryrket. Omfattende undersøkelser innen denne tradisjonen både fra USA og fra Norden nådde ikke fram til noe grunnlag for klare anbefalinger omkring utvelgningsspørsmålene, men innen det nordiske prosjektet ble det argumentert for at en begrenset negativ utvelgning er rimelig. Det vil si at kandidater som ikke tilfredsstillte visse minimumskrav, utelukkes. Over en slik minimumsterskel var vurderingen imidlertid at det ikke foreligger et kunnskapsgrunnlag som gjør det mulig å foreta rimelig sikre forutsigelser.

Et gjennomgangstema i senere forskning er at veier til læreryrket best forstås og vurderes når en ser lærerutdanningsperioden som en overgangsfase i et bredt sosialiseringsspektiv der tidligere skoleerfaringer og senere yrkeserfaringer preger læreres profesjonelle virksomhet i større grad enn den avgrensede kvalifiseringsperioden. Samtidig er det en god del kommentarer som tar opp at heller ikke sosialiseringshypotesen strekker til som forklaring på læreres profesjonelle utvikling. De seneste tiårene har ikke minst læreres fagnære pedagogiske og didaktiske kompetanse blitt trukket fram som en dimensjon som sosialiseringsspektivet og framhevingen av personlige og sosiale utviklingstrekk ikke fanger opp.

Til sammen er det vanskelig å se at denne forskningen gir klare og entydige anbefalinger i forhold til høringsens tema – om det er hensiktsmessig med nye typer minstekrav til faglige forkunnskaper hos allmennlærerstudenter. Det gir grunn til forsiktighet i forhold til helt å avise minstekravsordninger, men også i forhold til å ha stor tiltro til at dette vil kunne være et tiltak som fører til omfattende og sikker kvalitetsheving i det profesjonelle kompetansenivået hos norske lærere.

Det er rimelig klart at lærernes personlige kvalifikasjoner, deres evne til å vise interesse og engasjement for fagene og elevene, har større betydning for elevenes læring enn hvilken utdanningsbakgrunn læreren har.

Erfaringer ved Høgskolen i Oslo og vurdering av de foreslåtte alternativene

I høringsuttalelsen fra Avd. LU pekes det på at situasjonen med ganske stabile og relativt høye strykeandeler i fag som matematikk og norsk gir grunn til å stille spørsmål om for mye av undervisningsressursene i sentrale fag er bundet til å sikre at studentene når faglige minimumskrav.

Med karakteren 2 som et utgangspunkt er det svært mye som skal hentes inn av basiskunnskaper i de to første årene i lærerutdanningen (jmfør den store strykeprosenten som er nevnt ovenfor), og dette svekker muligheten til å utvikle den fagdidaktiske kompetansen hos studentene. Når mye av lærerutdanningen brukes til å innhente manglende fagkunnskaper fra videregående skole blir det mindre tid til selve lærerqualifiseringen. Avdelingen vil som lærerutdannere primært fokusere på hvilke krav som stilles i selve lærerutdanningen for å sikre en best mulig kvalitet på de nyutdannede lærerne, men mener også at man kan nå lenger i dette arbeidet i løpet av den fireårige utdanningen hvis utgangspunktet er i samsvar med alternativ 1, 4 eller 6 i regjeringens forslag.

Avdeling for lærerutdanning konkluderer med at man sterkt vil frarå alternativ 2, 3 og 5. Alternativ 1 faller bort da det ikke tar hensyn til allmennlærerutdanningens behov for breddekompetanse. Avdelingen mener imidlertid at de kravene som stilles i alternativ 4 og i alternativ 6 er rimelige minstekrav som kan bidra til å rekruttere kompetente og motiverte studenter og være ett av flere nødvendige tiltak for å heve kvaliteten på nyutdannede lærere.

Studentparlamentet mener at det er ønskelig å bedre kvaliteten på allmennlærerutdanningen, og at dette kan oppnås ved bl.a. å stille høyere opptakskrav. Studentparlamentet går inn for alternativ 5 i departementets forslag.

Administrasjonen vil bemerke at man med alternativ 4 som setter krav om 35 skolepoeng, men ingen minstekrav i enkeltfag, vil kunne få mange søkere med karakteren 2 i fagene norsk og matematikk. Skolepoeng oppnås på grunnlag av karakterpoeng, fordypningspoeng og

realfagspoeng. Vi kan ikke se at dette forslaget på noen måte bidrar til å sikre et visst faglig nivå i fagene matematikk og norsk, som jo var en viktig intensjon med forslaget. Alternativ 5 stiller krav om 40 skolepoeng som minstekrav samt minimum karakteren 3 i norsk og matematikk. Dette alternativet vil etter administrasjonens syn, kunne komme til å redusere søkergrunlaget for mye.

Det er videre administrasjonens oppfatning at de kravene til utdannede allmennlærere som stilles gjennom studiekravene, bl.a. i norsk og matematikk med obligatorisk omfang på henholdsvis 30 og 15 studiepoeng er tilfredsstillende. Med det omfang undervisningen i norsk og matematikk har i lærerutdanningene, kan departementets forslag oppfattes som en mistillit til kvalitetssikringen av utdanningen.

Konklusjon

Det viktigste i arbeidet for å heve kvaliteten i skolen, er at man først og fremst må vektlegge innhold og krav i selve lærerutdanningen, dernest etterutdanning av dagens lærere. Kvalitet i utdanningene er mer enn inntakskrav. Det er også enighet om at det ikke er tilstrekkelig forskningsmessig belegg for å forutsi hva slags effekt de forslåtte minstekravene faktisk vil få, og de samlede konsekvenser er ikke i tilstrekkelig grad utredet og vurdert. Imidlertid legges det fra administrasjonens side vesentlig vekt på at det ikke bør innføres en særskilt behandling av en enkelt utdanning, mens Avdeling for lærerutdanning mener at det kan være rimelig med visse minstekrav. Det legges fram et alternativ vedtaksforslag til punkt I, i tilfelle styret ønsker å støtte avdelingens syn.

2. Forslag om endring i spesielle opptakskrav til arkitekt- og industridesignutdanning ved Arkitektthøgskolen i Oslo

I dag er det ved Arkitektthøgskolen i Oslo (AHO) ikke krav til spesielle ferdigheter i realfag utover minstekravet for generell studiekompetanse, til studiene arkitekt- og industridesign. Ved AHO må søkerne gjennom en opptaksprøve. NTNU er den andre statlige institusjonen som utdanner arkitekter i Norge, de har også en utdanning i industriell design. For opptak til begge disse utdanningene ved NTNU er det krav om matematikk (3MX) og fysikk (2FY).

AHO ønsker å innføre spesielt opptakskrav i matematikk (2MX/3MZ) og fysikk (2FY) fordi et økende antall studenter synes å ha for lavt kunnskapsnivå i disse fagene.

Mange utdanninger har spesielle opptakskrav i realfag. Innføring av dette kravet medfører derfor ikke at regelverket blir mer komplisert og uoversiktlig. Administrasjonen har forståelse for arkitektthøgskolens behov og foreslår at HiO støtter forslaget.

3. Forslag om spesielle opptakskrav til bachelorutdanning i kulturprosjektledelse ved Høgskolen i Lillehammer

Høgskolen i Lillehammer har bedt om å få innføre opptaksprøve for opptak til bachelorutdanning i kulturprosjektledelse. Opptaksprøven skal også gi grunnlag for rangering til studiet.

Høgskolen i Oslo har gjennom lengre tid pekt på behovet for å forenkle bestemmelsene som regulerer opptak til høgre utdanning. For ikke å komplisere et allerede uoversiktlig regelverk, bør det utvises stor varsomhet når det gjelder å innføre spesielle opptakskrav. For utdanninger

som har sterkt innslag av utøvende virksomhet innen for eksempel kunstfag, idrett eller lignende, er det imidlertid rimelig at nødvendige ferdigheter for studiet må vurderes ut fra opptaksprøver. Det er derimot vanskelig å forstå begrunnelsen for at en lederutdanning for kulturprosjekter skal ha et slikt behov. Administrasjonen kan ikke se at det er grunnlag for å sidestille denne utdanningen med utdanning i fjernsynsregi og teknikk, slik Høgskolen i Lillehammer har gjort i sin begrunnelse.

Ut fra det som er sagt i det foregående, foreslår administrasjonen at styret gjør følgende

vedtak:

”Høgskolen i Oslo vil uttale følgende til departementets forslag om endringer i forskrift om opptakskrav til grunnutdanninger ved universiteter og høgskoler:

1. Høgskolen i Oslo vil sterkt frarå at det innføres særskilte minimumskrav for opptak til en bestemt høgre utdanning, i dette tilfellet allmennlærerutdanningen. De samlede konsekvensene av slike krav er ikke i tilstrekkelig grad utredet og vurdert. Høgskolen mener at de kravene til utdannede allmennlærere som stilles gjennom studiekravene, bl.a. i norsk og matematikk med obligatorisk omfang på henholdsvis 30 og 15 studiepoeng er tilfredsstillende.

Det har i lang tid vært et grunnleggende prinsipp i norsk høgre utdanning at høgre utdanningstilbud i utgangspunktet skal være åpne for alle som har en minimumskompetanse. Kvalitet i utdanningene er mer enn inntakskrav. I arbeidet for å heve kvaliteten i skolen må man først og fremst vektlegge innhold og krav i selve lærerutdanningen, dernest etterutdanning av dagens lærere.

2. Høgskolen har forståelse for behovet for å sikre kunnskapsnivået i matematikk og fysikk for studenter ved arkitektur- og industridesignutdanningene, og støtter forslaget om spesielle opptakskrav til arkitekt- og industridesignutdanning ved Arkitekthøgskolen i Oslo. Høgskolen mener at dette er å oppfatte som en harmonisering av opptaksregelverket, snarere enn en komplisering.

3. Høgskolen går i mot forslaget om spesielle opptakskrav til bachelorutdanning i kulturprosjektledelse ved Høgskolen i Lillehammer. Høgskolen er enig i at det for utdanninger som har sterkt innslag av utøvende virksomhet innen for eksempel kunstfag, idrett eller lignende, er rimelig at nødvendige ferdigheter for studiet må vurderes ut fra opptaksprøver. Det er imidlertid vanskelig å forstå begrunnelsen for at en lederutdanning for kulturprosjekter skal ha et slikt behov.

Subsidiært forslag til uttalelse vedrørende punkt 1:

Kvalitet i utdanningene er mer enn inntakskrav. I arbeidet for å heve kvaliteten i skolen må man først og fremst vektlegge innhold og krav i selve lærerutdanningen, dernest etterutdanning av dagens lærere. De kravene som stilles i alternativ 6 er

imidlertid rimelige minstekrav som kan bidra til å rekruttere kompetente og motiverte studenter og være ett av flere nødvendige tiltak for å heve kvaliteten på nyutdannede lærere.”

Asulv Frøysnes

Tove Bull-Njaa

Vedlegg: Departementets høringsbrev av 23.06.04
Administrasjonen høringsbrev av 04.08.04 til Avd. LU, EST og Studentparlamentet
Høringsuttalelser fra Avd. LU og Studentparlamentet

DET KONGELIGE
UTDANNINGS- OG FORSKNINGSDEPARTEMENT

Adressater i følge vedlagt liste

<i>HØGSKOLEN I OSLO</i>	
Dato 02.07.04	Saksnr. 04/1851
Saksbeh. TBN	Dok.nr. 1
Arkivkode 008	

Deres ref

Vår ref
200402804

Dato
23.06.04

HØRING

Forslag om endringer i forskrift om opptakskrav til grunnutdanninger ved universiteter og høyskoler § 8 Spesielle opptakskrav

- 1. Spesielle opptakskrav til allmennlærerutdanningen**
- 2. forslag om endring i spesielle opptakskrav til arkitekt- og industridesignutdanning ved Arkitekt høyskolen i Oslo**
- 3. forslag om spesielle opptakskrav til bachelorutdanning i kulturprosjektledelse ved Høyskolen i Lillehammer**

Utdannings- og forskningsdepartementet har 28. november 2002 med hjemmel i lov av 12. mai 1995 om universiteter og høyskoler (Uh-loven) § 37 fastsatt *forskrift om opptakskrav til grunnutdanninger ved universiteter og høyskoler.*

Departementet ønsker å innføre spesielle opptakskrav i form av karakterkrav for opptak til allmennlærerutdanning, slik det er varslet i St. meld. nr. 30 (2003-2004) Kultur for læring, kapittel 9.1 *Lærerutdanningen: å rekruttere de beste*, og som Stortinget har gitt sin tilslutning til, jf. Innst. S. nr. 268 (2003-2004).

Departementet har også mottatt forslag fra enkelte institusjoner som ønsker endringer i forskriftens § 8 som omhandler spesielle opptakskrav.

De ulike forslagene til endringer omhandles nedenfor.

1. Spesielle opptakskrav til allmennlærerutdanningen

Lærerne har ansvaret for grunnopplæringen til alle barn og unge, og allmennlærerutdanningen står i en særstilling i utdanningssystemet. Det er avgjørende at den holder høy kvalitet, og at den trekker til seg godt kompetente og motiverte studenter.

I St. meld. nr. 30 (2003-2004) Kultur for læring varsler departementet at det vil bli innført spesielle opptakskrav til allmennlærerutdanningen, og at flere alternativer vil bli lagt fram i en høringsrunde. Departementet har også vurdert opptaksprøver som et alternativ. Det vil kreve svært mye ressurser, både administrativt og økonomisk, og disse ressursene kan brukes mer effektivt på andre kvalitetsfremmende tiltak i lærerutdanningen.

I St.meld. nr. 30 kapittel 7.16 foreslår departementet også å skjerpe fagkravene for å oppnå generell studiekompetanse. Det skal stilles krav om mer matematikk og om et obligatorisk annet fremmedspråk. Slik vil elever som kommer ut av videregående opplæring om noen år, ha styrket sine kvalifikasjoner i matematikk og språk.

Departementets begrunnelse for å innføre karakterkrav er å sikre gode lærere med bedre faglige kvalifikasjoner i norsk skole. Dette vil gi signaler til ungdom som ønsker å ta allmennlærerutdanning, om at studiet skal være krevende, og at læreryrket forutsetter kunnskap, motivasjon, arbeidsinnsats og utholdenhet. Ved et flertall av høyskolene kommer alle som søker, nå inn på lærerutdanningene. Spesielle opptakskrav vil rekruttere bedre søkere, og det forutsettes at dette igjen vil få betydning for kvalifikasjonene hos ferdigutdannede lærere og for utdanningens og yrkets renommé. Departementet legger til grunn at styrkede krav på sikt vil bidra til å styrke rekrutteringen, fordi så vel utdanning som yrke vil få et bedre omdømme.

Prognosene viser at antall lærere som når pensjonsalder i løpet av en 10-årsperiode, vil være lavere enn nyutdannede allmennlærere, gitt dagens utdanningskapasitet. Dette medfører at det selv med en tidsbegrenset reduksjon i antallet nyutdannede lærere ikke vil oppstå noen akutt lærermangel i nær fremtid.

Departementet har som bakgrunnsmateriale for utarbeiding av de ulike alternativene innhentet statistikk fra Samordna opptak (SO). På grunnlag av SOs opptaksdata og Nasjonal vitnemålsdatabase (NVB) er det utarbeidet materiale som viser hvilke konsekvenser, alt annet likt, nedre karaktergrenser i allmennlærerutdanningen ville

fått for dem som møtte til studiestart i årene 2001 - 2003. Materialet er tilgjengelig på SOs internettsider: <http://www.samordnaopptak.no/statistikk/index04.html>

Nedenfor er det utarbeidet tre mulige hovedløsninger for regulering. Disse har i sin tur to alternative løsninger. Dette gir til sammen seks alternativer (skrevet i kursiv) for utforming av regulering av opptak. Departementet forutsetter at alle disse seks alternativene vil ivareta de behovene som det ovenfor er gjort rede for. Departementet ber berørte instanser vurdere disse alternativene og avgi uttalelse om hvilket som vurderes å være det beste.

Ut fra hensynet til at allmennlærere skal ha faglig bredde og selv skal kunne velge ulike spesialiseringer, er det sterke argumenter for å la den samlede innsatsen i videregående opplæring telle ved opptak. Det kan gjøres i form av at det innføres krav om minste gjennomsnittskarakter (karakterpoeng) eller skolepoeng (se alternativ 3 og 4). En begrensning på et slikt grunnlag vil også være fordelaktig i den forstand at det ikke gir føringer i videregående skole om at visse fag teller mer enn andre, og det vil belønne dem som yter god arbeidsinnsats i mange fag. Samtidig kan det hevdes at fagene norsk og matematikk står i en særstilling for den som skal virke som lærer i norsk grunnskole.

Vi viser også til at ikke alle søkere kan poengberegnes, og at heller ikke alle kvalifiserte søkere vil kunne dokumentere karakterer i alle fag. Det kan derfor bli nødvendig å foreta en særskilt vurdering i forhold til eventuelle karakterkrav i enkeltfag.

Dersom det fastsettes karakter- eller skolepoengskrav, må det vurderes om de som søker opptak til allmennlærerutdanning med grunnlag i realkompetanse, har kvalifikasjoner som kan vurderes som likeverdig med et definert karakternivå.

Tabellen nedenfor viser de seks alternativene og synliggjør i prosent hvor mange av studentene tatt opp til allmennlærerutdanning i perioden 2001-2003 som ville kommet inn med de ulike alternativer til nye opptakskrav. Dette tallgrunnlaget inkluderer ikke alle søkerne og må derfor tolkes med en viss varsomhet. De illustrerer likevel effekten av ulike alternativer.

De foreslåtte karakter- og poengkravene ville slått meget forskjellig ut ved ulike høyskoler, minst i de største byene, der søkningen er størst.

Alternativ 1 Karakteren 3 som minstekrav i norsk og matematikk	77,6 %
Alternativ 2 Karakteren 4 som minstekrav i norsk og matematikk	30,4 %
Alternativ 3 Minstekrav om 40 skolepoeng *)	60,4 %
Alternativ 4 Minstekrav om 35 skolepoeng **)	85,4 %
Alternativ 5 Minstekrav om 40 skolepoeng og minimum karakteren 3 i norsk og matematikk	63,8 %
Alternativ 6 Minstekrav om 35 skolepoeng og minimum karakteren 3 i norsk og matematikk	76,3 %

Innføring av karakterkrav i norsk og matematikk

Alternativ 1: Karakteren 3 som minstekrav i norsk og matematikk

Alternativ 2: Karakteren 4 som minstekrav i norsk og matematikk

I begge alternativer foreslås det å sette en nedre karaktergrense i norsk og matematikk slik fagene inngår i den generelle studiekompetansen. Karakteren 3 bør være en absolutt nedre grense i disse fagene for dem som skal virke som allmennlærere i norsk skole. Det er også argumenter for å stille krav om karakteren 4 i norsk og matematikk.

Innføring av krav om skolepoeng

Alternativ 3: Det settes minstekrav om 40 skolepoeng

Alternativ 4: Det settes minstekrav om 35 skolepoeng.

Dersom man skal sette en poenggrense slik at alle karakterer teller, mener departementet at det er riktig å bruke skolepoeng, ikke bare et karaktergjennomsnitt. *Karakterpoeng* regnes ut som gjennomsnittet for hvert fag (linje) på vitnemålet. Dette gjennomsnitt ganges med 10 og utgjør dermed karakterpoeng. Begrepet *skolepoeng* som brukes i opptakssammenheng, omfatter både *karakterpoeng*, eventuelle fordypningspoeng, bonuspoeng fra studieretning for musikk, dans og drama og realfagspoeng. På samme måte som i rangeringsreglene får de som velger tunge faglige fordypninger og realfag, en viss kompensasjon.

Ikke alle søkere til høyere utdanning har opptaksgrunnlag fra treårig videregående opplæring. Dette innebærer at det i forskrift vil må fastsettes bestemmelser som også ivaretar søkere som ikke kan dokumentere treårig videregående opplæring med eget vitnemål. Slike søkere inkluderer både søkere med fagbrev/svennebrev og søkere som vurderes etter den såkalte 23/5-regelen. Det forutsettes at skolepoeng for slike søkere

vil måtte regnes ut med grunnlag i de kompetansebevis som ligger til grunn for den generelle studiekompetansen.

Innføring av karakterkrav i kombinasjon med skolepoeng

Alternativ 5: 40 skolepoeng og 3 i norsk og matematikk.

Alternativ 6: 35 skolepoeng og 3 i norsk og matematikk

En kombinasjon av minstekrav i norsk og matematikk og skolepoeng kan sikre et minimumsnivå i disse fagene, samtidig som skolepoengsgrensen vil belønne et bredt kunnskapsnivå.

Merknad:

Vi gjør oppmerksom på at det i omtalen av de ulike alternativer er tatt utgangspunkt i den nåværende strukturen i videregående opplæring, og at bestemmelsene senere vil måtte tilpasses nye bestemmelser og betegnelser.

Om norsk

Norsk består normalt av tre deler med betegnelsene hovedmål, sidemål og muntlig. Karakterer for henholdsvis standpunkt og eventuell eksamen for hver del føres på egen linje på vitnemålet. Det forutsettes at karakterkrav i norsk skal omfatte alle delene i norskfaget. Dette vil sikre at karakterkravet favner hele bredden i faget.

Elever som har samisk som hovedmål, tegnspråk som førstespråk eller finsk som andrespråk, må eventuelt få særlig tilpassede regler. Det samme gjelder for søkere som dokumenterer opptaksgrunnlag fra et av de nordiske landene. Forslaget om karakterkrav i norsk innebærer videre at det må

- fastsettes en nedre poenggrense for Bergenstesten for at søkere til allmennlærerutdanning som har opptaksgrunnlag fra utlandet, fortsatt skal kunne dokumentere sine norskkunnskaper ved hjelp av slik test.
- utarbeides regler for vurdering av utenlandske søkere som dokumenterer norsk med godkjent kurs fra universitet eller høyskole.
- fastsettes bestemmelser om alternativt karakterkrav for søkere som har norsk i international baccalaureat (IB)

Om matematikk

Matematikk fra grunnkurs regnes som et eget fag på vitnemålet, mens matematikk fra Vkl (2MX med 5 uketimer og 2MZ med 3 uketimer) er studieretningsfag som føres separat. Det forutsettes at

- karakterkrav i matematikk i denne omgang bare skal omfatte grunnkurset, og at en eventuell utvidelse av fagkravene i den generelle studiekompetansen vil måtte utstå til ny struktur er innført, jf. St.meld. nr. 30.
- privatister som velger å ta studieretningsfag i matematikk, ikke behøver å avlegge separat eksamen i matematikk fra grunnkurs. For slike søkere

forutsettes det at karakterkravet gjelder for det laveste nivå søkeren kan dokumentere.

- søkere som ikke oppfyller karakterkravet i matematikk fra grunnkurset, men som har matematikk på et høyere nivå med karakteren 4 eller bedre i matematikk, anses å oppfylle karakterkravet.

2. Forslag om endring i spesielle opptakskrav til arkitekt- og industridesignutdanning ved Arkitektthøgskolen i Oslo

For Arkitektthøgskolen i Oslo (AHO) er det fastsatt opptaksprøve som spesielt opptakskrav, jf. *Forskrift om opptakskrav til grunnutdanninger ved universiteter og høyskoler*. I brev 30. april 2004 har høyskolen søkt om i tillegg å få fastsette krav om matematikk (2MX/3MZ) og fysikk (2FY) for opptak til sine studier som omfatter master i henholdsvis arkitekt og industridesign. Begrunnelsen er deres erfaringer i de senere årene med at et økende antall studenter synes å ha for lavt kunnskapsnivå i disse fagene.

Om arkitektutdanning

Arkitektutdanning tilbys i statlige institusjoner både ved NTNU og ved AHO, men profilen ved de to studiene har tradisjonelt vært forskjellig. Det innebærer også at det er fastsatt ulike opptakskrav til disse studiene. Ved AHO må søkerne gjennom en opptaksprøve, mens NTNU har krav om matematikk (3MX) og fysikk (2FY) for opptak til sin arkitektutdanning.

Om industridesignutdanning

Master i industridesign tilbys bare ved AHO, mens NTNU tilbyr en master i industriell design innenfor sivilingeniørutdanningen. I tillegg tilbyr flere høyskoler ulike treårige designutdanninger (bachelorutdanning). Noen har valgt å definere slike studier som ingeniørutdanning med krav om 3MX + 2FY eller teknisk fagskole/forkurs for ingeniørutdanning som opptaksgrunnlag, mens andre har definert slike studier som ordinære bachelorutdanning med generell studiekompetanse som opptaksgrunnlag. I likhet med det som gjelder ved AHO, er det også fastsatt opptaksprøve til treårig bachelorutdanning i produktdesign ved Høgskolen i Akershus.

3. Forslag om spesielle opptakskrav til bachelorutdanning i kulturprosjektledelse ved Høgskolen i Lillehammer

Høgskolen i Lillehammer har søkt om å få innføre opptaksprøve som den forutsetter også skal være grunnlag for rangering av kvalifiserte søkere til sin treårig bachelorutdanning i kulturprosjektledelse. Studiet ble etablert høsten 2003 med generell studiekompetanse som opptaksgrunnlag. Studiet er organisert med obligatorisk første og tredje år og valgfritt andre år der studentene kan velge spesialisering mot fjernsyn, billedkunst eller andre kulturområder. Opptaksprøve begrunnes med studiets pedagogiske oppbygning og ønsker om å ta utgangspunkt i en studentgruppe med praktisk/organisatorisk eller kunstneriske kvalifikasjoner. For

Øvrig viser høyskolen til at det er fastsatt opptaksprøve med innsending av CV, essay og intervju for opptak til sammenliknbare bachelorutdanninger i fjernsynsteknikk og fjernsynsregi.

Generelt om høringen - iverksettelsestidspunkt

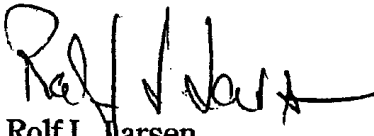
Departementet er av den oppfatning at spesielle opptakskrav bør varsles i god tid slik at elevene i videregående opplæring vet hvilke krav som stilles for opptak. Departementet tar likevel sikte på at *karakterkrav* for opptak til allmennlærerutdanning kan settes i verk fra og med opptak til studieåret 2005 – 06, og at forskriftsendringer derfor bør varsles snarest mulig etter avsluttet høring.

Departementet minner om at det er et mål å forenkle regelverket for opptak til høyere utdanning og ber berørte institusjoner om synspunkter også på søknadene fra Arkitektthøgskolen i Oslo og Høgskolen i Lillehammer. Vi gjør også oppmerksom på at et eventuelle *nye fagkrav* bør varsles i god tid, og at det derfor ikke vil kunne gjøres slike endringer med virkning fra studieåret 2005-2006.

Vi ber om at skriftlige kommentarer til de ulike alternativene for karakterkrav til allmennlærerutdanningen og til de øvrige forskriftsendringene både sendes i vanlig brev og via e-post til postmottak@ufd.dep.no innen 15. september d.å.

Med hilsen

Toril Johansson e.f.
ekspedisjonssjef

Rolf L. Larsen
avdelingsdirektør

HØRINGSINSTANSER

Departementene
Universiteter og høyskoler
Universitets- og høyskolerådet
Private høyskoler
Nettverk for private høyskoler
Kristne friskoler forbund
NOKUT

Norgesuniversitetet
Samordna opptak
Statens lånekasse for utdanning
Kommunene
Fylkeskommunene
Videregående skoler
Tekniske fagskoler
Utdanningsdirektoratet
Fjernundervisningsinstitusjoner
VOX
Folkehøgskoler
Riksrevisjonen
Datatilsynet
Norges forskningsråd
Studieforbund
Kommunenes sentralforbund
Rådet for funksjonshemmede
Likestillingsombudet
Kompetansesenter for likestilling
Elev- og studentorganisasjonene
LO
YS
Akademikerne
Utdanningsgruppens hovedorganisasjon
Lektorlaget
Norsk skolelederforbund
Utdanningsforbundet
Skolenes landsforbund
Forskerforbundet
FUG
Sametinget
ALLFORSK
Arbeidsforskningsinstituttet
Forskningsstiftelsen Fafo
Institutt for samfunnsforskning
NIKK Nordisk institutt for kvinne- og kjønnsforskning
Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring
Norsk institutt for studier av forskning og utdanning
STEP-gruppen (Studier i teknologi, innovasjon og økonomisk politikk)
Statistisk sentralbyrå
Stiftelsen for samfunns- og næringslivsforskning
Statens arbeidsmiljøinstitutt
Norsk institutt for by- og regionforskning
Agderforskning

Finnmarksforskning
Møreforskning Molde, Volda og Ålesund
NORUT Samfunnsforskning AS
Nord-Trøndelagforskning
Nordisk samisk institutt - Sámi Instituhta
Nordlandsforskning
Stiftelsen Østfoldforskning
Telemarkforskning Bø
Telemarkforskning Notodden
Østlandsforskning
Rogalandsforskning
UNIFOB
Norske arkitekters landsforbund
Norske industrideignerers forening

notat

Avdeling for lærerutdanning

Deres ref:

Vår ref:
04/1851 - 008

Saksbehandler:
TBN

Dato:
4. august 2004

HØRING - FORSLAG OM ENDRINGER I FORSKRIFT OM OPPTAKSKRAV TIL GRUNNUTDANNINGER VED UNIVERSITETER OG HØGSKOLER § 8 SPESEILLE OPPTAKSKRAV

Det vises til brev fra departementet av 23.06.04 der det bes om kommentarer til forslag til forskriftsendringer i opptakskravene til bl a allmennlærerutdanningen. Pga ferieavvikling har dessverre brevet ikke blitt oversendt tidligere.

Høringsfristen er fra UFD satt til 15. september, og forslag til høringsuttalelse må legges fram i førstkomende styremøte, dvs. 7. september. Fristen for avdelingen til å komme med kommentarer må derfor settes så tidlig som 20. august.

Administrasjonen har en klar oppfatning av forslaget, og i samsvar med HiOs tidligere uttalelser når det gjelder utdanningspolitikk og opptak generelt og forhold spesielt knyttet til lærerutdanning, har høgskoledirektøren utarbeidet følgende forslag til uttalelse:

Særskilt behandling av en utdanning.

Departementet varslet i St. meld. Nr. 30 (2003-04) Kultur for læring om at det ville bli innført spesielle opptakskrav til allmennlærerutdanningen og at flere alternativer ville bli lagt fram i en høringsrunde. Forslaget har hittil vakt liten oppmerksomhet og er tilsynelatende så fornuftig at det ikke vakte motbør i Stortinget heller.

Forslagene innebærer at det stilles minimumskrav fra videregående skole til karakterer i fagene norsk og matematikk eller minstekrav til samlede skolepoeng, evt. en kombinasjon av disse.

Forslaget bør sees i sammenheng med det som i lang tid har vært et grunnleggende prinsipp i norsk høgre utdanning, nemlig at høgre utdanningstilbud i utgangspunktet skal være åpne for alle som har en minimumskompetanse. Reguleringer skjer bare ved rangeringsregler når det er flere søkere enn de som kan få plass. Dette prinsippet går ut på at alle skal få prøve seg, men må være klar over at det i høgre utdanninger er faglige krav som må oppfylles for å kunne bestå utdanninger og emner og gå videre i studiene. For at ikke de formelle opptaksreglene skal bli for rigide er det for få år siden innført en ordning med vurdering etter realkompetanse, slik at en kan åpne for flere søkere med bredere bakgrunn enn formelle eksamener. Etter at høgre utdanning er blitt en breddeutdanning der om lag halvparten av norsk ungdom søker opptak, er situasjonen selvsagt blitt en annen enn da høgre utdanningstilbud mer

var en eliteutdanning for de teoretisk flinkeste. Det må imidlertid ansees som ganske oppsiktsvekkende at departementet nå fremmer forslag om særskilt karakternivå for å komme inn på en bestemt utdanning.

Blant lærere og lærerutdannere er det nok visse betenkeligheter med forslaget, men de synes å ha vansker med å argumentere imot. Grunnet til dette er nok at disse har tilpasset seg en virkelighet der det til stadighet foretas inngrep og endringer i allmennlærerutdanningen, særlig i innhold og omfang, begrunnet i at dette er nødvendig for en bedre skole. Hvem kan være uenig i det?

Faktum er imidlertid at de ulike reguleringer som er foretatt i allmennlærerutdanningen de siste 10-år har brakt rammeplanen tilbake til omtrent status ved innføringen av ny lov i 1975 med unntak av at utdanningstidens lengde er blitt utvidet med ett år. Og utvidelsen er i sin helhet blitt brukt til å styrke teorifagene bl.a. i norsk og matematikk som er obligatoriske fag i allmennlærerutdanningen.

Det spesialgrep som nå foreslås tatt for allmennlærerutdanningen kan sees på som et ledd i en detaljstyring som har vært denne utdanningens skjebne. Dette skjer i ly av at læreryrket er særlig viktig og betydningsfullt, dvs. viktigere enn andre utdanninger som ikke får et tilsvarende "nivåløft". Den form for stigmatisering som på nytt skjer for denne utsatte yrkesgruppen – får ved et pennestrøk stemplet tusenvis av yrkesutøvere til egentlig ikke å ha vært kvalifisert for å studere til allmennlærere.

Tiltaket settes inn mot allmennlærerutdanningen som er utdanningen for en betydelig andel av lærerne i grunnskolen, særlig på barnetrinnet. Det foreslås ikke tilsvarende tiltak for lærere med fagbakgrunn fra universitet og høyskoler med praktisk-pedagogisk utdanning, faglærerutdanning, eller for førskolelærere som i stadig større antall tar tilleggsutdanning og får arbeid på barnetrinnet i grunnskolen.

Kvalitet i utdanningene er mer enn inntakskrav.

Kvalitetsfremmende tiltak innen lærerutdanningen, som institusjonene nå arbeider med å få best mulig effekt ut av, kan nok bli noe enklere å handtere ved at det kreves bedre forkunnskaper for å komme inn på studiet. Her synes imidlertid forslaget om å utvide omfanget av ordningen med særskilt vurdering å være mindre gjennomtenkt. I motsetning til i dag, antar vi at det må legges til grunn at de som vurderes etter realkompetanse skal ha kvalifikasjoner tilsvarende et visst karakternivå i norsk og matematikk, eller et samlet kunnskapsgrunnlag som svarer til et nytt minstekrav i antall skolepoeng. Da antar vi at den eneste forsvarlige løsningen er å holde prøver i disse fagene for de som ønsker å bli allmennlærere etter slik vurdering. Det samme vil måtte gjelde de som søker opptak på særskilt vurdering og de som har minoritetsspråklig bakgrunn og som har gjennomført videregående skole etter alternativ fagplan eller har tatt den såkalte Bergenstesten.

Merarbeid og byråkratisering.

Det er i forslaget ikke i rimelig grad vektlagt hvor stor byråkratisering og hvilket merarbeid forslaget vil medføre for høyskolene om det gjennomføres. Merarbeidet vil særlig komme på høyskoler i de store byene og spesielt Høgskolen i Oslo som har et stort antall søkere som ønsker å dokumentere realkompetanse og søkere med minoritetsspråklig bakgrunn.

Bedre effekt av andre tiltak.

Vi skal tilsynelatende få bedre lærere ved et for skattebetalerne meget rimelig inngrep. Dette tiltaket koster lite i forhold til å sette inn tiltak for å etterutdanne de lærerne som arbeider i skolen. Det vil ta 20-30 år før nye lærergrupper med den nye kunnskap har befolket grunnskolen i et omfang som kanskje gjør det mulig å finne dokumentasjon på om det har skjedd forbedring av opplæringen.

Andre betraktninger.

For Høgskolen i Oslo og enkelte andre høgskoler i de større byene vil en ordning med å kreve minimumskarakterer ikke bety særlig mye for rekrutteringen. Det vil muligvis også bli enklere å få en større andel av studentene til å gjennomføre studiet på normert tid. Dette gir etter dagens økonomimodell også økonomisk uttelling. På landsbasis er det regnet med at utdanningskapasiteten blir redusert.

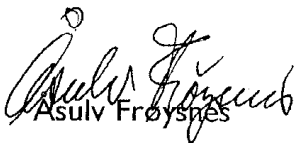
Det er neppe grunn til å regne med at søkningen slik departementet antyder, vil ta seg opp på sikt med nye opptakskrav. Det største problem for søkningen til allmennlærerutdanning er trolig at utdanningstiden er ett år lenger enn til en normal bachelorgrad. Et annet problem er at grunnskolens barnetrinn etter hvert er blitt en utpreget kvinnearbeidsplass.

Departementets antydning om at det ikke trengs så mange lærere som de som blir utdannet i dag, er i alle fall tvilsom. Prognoser for å beregne behovet for lærere har vært prøvd mange ganger, og har alltid vist seg å slå feil ved at forutsetningene endrer seg. Det er dessuten rimelig grunn til å tro at et yrkesattraktivitet kan ha samsvar med at det er en viss grad av konkurranse om ledige stillinger.

Konklusjon: Høgskolen i Oslo vil sterkt frarå at det innføres særskilte minimumskrav for opptak til en bestemt høgre utdanning, i dette tilfellet allmennlærerutdanningen. De samlede konsekvensene av slike krav er ikke i tilstrekkelig grad utredet og vurdert. Høgskolen mener at de kravene til utdannede allmennlærere som stilles gjennom studiekravene, bl.a. i norsk og matematikk med obligatorisk omfang på henholdsvis 30 og 15 studiepoeng er tilfredsstillende.

Det bes om avdelingens kommentarer innen **fredag 20. august**.

Med hilsen

Asulv Frøysnes

Tove Bull-Njaa

Vedlegg

Kopi: Avdeling for estetiske fag
Studentparlamentet

ANG. FORSLAG OM ENDRINGER I FORSKRIFT OM OPPTAKSKRAV TIL GRUNNUTDANNINGER VED UNIVERSITETER OG HØGSKOLER § 8 SPESIELLE OPPTAKSKRAV.

LÆRERUTDANNINGENS KOMMENTAR TIL ADMINISTRASJONENS FORSLAG TIL HØRINGSUTTALELSE FRA HØGSKOLEN I OSLO.

Avdeling for lærerutdanning kan bare delvis slutte seg til administrasjonens forslag til høringsuttalelse. For det første mener vi at uttalelsen er for polemisk i sin form. Den er også i for stor grad basert på en administrativ, ikke faglig, argumentasjon. Uttalelsen, slik den nå foreligger, er etter vår mening for kategorisk avvisende til regjeringens forslag om endringer i forskrift om opptakskrav til allmennlærerutdanningen. Når Avdeling for lærerutdanning ønsker å gi en mer nyansert tilbakemelding på forslaget, skyldes det ikke at vi har vanskeligheter med å argumentere imot regjeringens forslag, slik det antydes i administrasjonens forslag øverst s.2, men at vi på et faglig grunnlag mener at det er viktige argumenter som taler for å støtte alternativ 4 og/eller 6. Avdelingen er imidlertid helt på linje med administrasjonen i vurderingen av at kvalitet i utdanningene er mer enn inntakskrav. I arbeidet for å heve kvaliteten i skolen vil vi først og fremst vektlegge innhold og krav i selve lærerutdanningen, dernest etterutdanning av dagens lærere.

Kunnskapsgrunnlag for å vurdere innføring av særskilte opptakskrav

Internasjonalt og nasjonalt foreligger omfattende forskning om lærerutdanning, lærerkompetanse og forhold av betydning for kvaliteten i læreres arbeid. Fram til omkring 1970 var kunnskapsinteressen knyttet til spørsmålet om det var mulig å forutse hvem som var best egnet til læreryrket. Omfattende undersøkelser innen denne tradisjonen både fra USA og fra Norden nådde ikke fram til noe grunnlag for klare anbefalinger omkring utvelgingsspørsmålene, men innen det nordiske prosjektet ble det argumentert for at en begrenset negativ utvelgning er rimelig. Det vil si at kandidater som ikke tilfredsstillte visse minimumskrav, utelukkes. Over en slik minimumsterskel var vurderingen imidlertid at det ikke foreligger et kunnskapsgrunnlag som gjør det mulig å foreta rimelig sikre forutsigelser.

Et gjennomgangstema i senere forskning er at veier til læreryrket best forstås og vurderes når en ser lærerutdanningsperioden som en overgangsfase i et bredt sosialiseringsspektiv der tidligere skoleerfaringer og senere yrkeserfaringer preger læreres profesjonelle virksomhet i større grad enn den avgrensede kvalifiseringsperioden. Samtidig er det en god del kommentarer som tar opp at heller ikke sosialiseringshypotesen strekker til som forklaring på læreres profesjonelle utvikling. De seneste tiårene har ikke minst læreres fagnære pedagogiske og didaktiske kompetanse blitt trukket fram som en dimensjon som sosialiseringsspektivet og framhevingen av personlige og sosiale utviklingstrekk ikke fanger opp.

Til sammen er det vanskelig å se at denne forskningen gir klare og entydige anbefalinger i forhold til høringens tema – om det er hensiktsmessig med nye typer minstekrav til faglige forkunnskaper hos allmennlærerstudenter. Det gir grunn til forsiktighet i forhold til helt å avvise minstekravsordninger, men også i forhold til å ha stor tiltro til at dette vil kunne være et tiltak som fører til omfattende og sikker kvalitetsheving i det profesjonelle kompetansenivået hos norske lærere.

Mye av den foreliggende forskningen som er av interesse for vurdering av søkning og opptakskrav til lærerutdanningsfeltet, er gjort før andelen av årskullene som går videre til høgre utdanning nådde den andelen det har hatt de senere årene. Økningen av årskullsandelen i norsk høgre utdanning har vært mest markert i de to periodene fra slutten av 1950-åra til midten av 1970-åra og fra slutten av 1980-tallet til slutten av 1990-tallet. Innenfor disse store vekstbølgene har en også sett omfattende svingninger i preferanser for ulike utdanningsveier.

For allmennlærerutdanningas del har dette betydd at konkurransen om studieplass og tilhørende minimumspoeng for å komme inn har endret seg i betydelig grad gjennom de senere tiårene. Dette er en annerledes rekrutteringssituasjon enn den lærerutdanningsfeltet hadde før og under den første store vekstperioden for høgre utdanning, og dette er en del av bakgrunnen for på nytt å vurdere behov og rimelighet ved faglige minstekrav ved opptak til allmennlærerutdanning.

Fra et mer høgskoleinternt perspektiv kan situasjonen med ganske stabile og relativt høye strykandeler i fag som matematikk og norsk gi grunn til å stille spørsmål om for mye av undervisningsressursene i sentrale fag er bundet til å sikre at studentene når faglige minimumskrav.

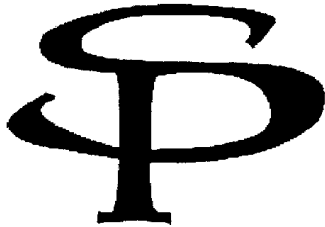
Vurdering av modeller for minstekrav til opptak ved allmennlærerutdanning

Avdeling for lærerutdanning er ikke overrasket over at regjeringen fremmer forslag om et særskilt karakternivå for å komme inn på allmennlærerutdanningen. Poengteringen av at slike krav ikke stilles ved opptak til faglærerutdanning og universitetsstudier er ikke helt treffende. Forskjellen på de nevnte utdanninger og allmennlærerutdanningen er at norsk og matematikk er obligatoriske fag i utdanningen (30 studiepoeng i begge fag). Alle allmennlærere skal kunne undervise i disse fagene i hele grunnskolen. Det finnes mange lærere som gjør en utmerket jobb i skolen, også i undervisningen i disse fagene, selv om de hadde karakteren 2 fra videregående skole, men vi mener likevel at det er gode grunner for å vurdere om ikke karakteren 3 bør være et minstekrav. Med karakteren 2 som et utgangspunkt er det svært mye som skal hentes inn av basiskunnskaper i de to første årene i lærerutdanningen (jvnfr. den store strykprosenten som er nevnt ovenfor), og dette svekker muligheten til å utvikle den fagdidaktiske kompetansen hos studentene. Når mye av lærerutdanningen brukes til å innhente manglende fagkunnskaper fra videregående skole blir det mindre tid til selve lærerkvalifiseringen. Det er lite sannsynlig at en person med karakteren 2 i matematikk fra videregående skole vil studere matematikk på universitetet (for å bli faglærer i matematikk), mens en allmennlærer altså kan starte sine studier som inkluderer 30 studiepoeng matematikk med dette som utgangspunkt. Vi vil gjenta at vi som lærerutdannere primært vil fokusere på hvilke krav som stilles i selve lærerutdanningen for å sikre en best mulig kvalitet på de nyutdannede lærerne, men vi mener også vi vil nå lenger i dette arbeidet i løpet av den fireårige utdanningen hvis utgangspunktet er i samsvar med alternativ 1, 4 eller 6 i regjeringens forslag.

Fraværet av solid kunnskapsmessig belegg for positive virkninger av faglige minstekravsordninger tilsier at en i alle fall ikke bør prøve å innføre ordninger med mer omfattende minstekrav før ordninger med moderate minstekrav er prøvd gjennom en del år. Det vil si at alternativene 2, 3 og 5 klart er uaktuelle. Når vi ikke går inn for alternativ 1, er det fordi vi mener dette forslaget ikke tar hensyn til allmennlærerutdanningens behov for breddekompetanse.

Konklusjon:

Avdeling for lærerutdanning vil sterkt fraråde at alternativene 2, 3 og 5 innføres. De samlede konsekvensene av slike krav er ikke i tilstrekkelig grad utredet og vurdert. Avdelingen mener imidlertid at de kravene som stilles i alternativ 4 og i alternativ 6 er rimelige minstekrav som kan bidra til å rekruttere kompetente og motiverte studenter og være ett av flere nødvendige tiltak for å heve kvaliteten på nyutdannede lærere og at dette synet bør komme fram i høgskolens høringsuttalelse.

Studentparlamentet

Vår ref.: AS/100 /høring/
040819 Opptakskrav til
grunnutdanninger

Deres ref.:

Saksbehandler:
Anita Solberg

Dato: 24.08.2004

Høringsuttalelse

Til: Høgskolen i Oslo

Fra: Studentparlamentet ved HiO

Høringsuttalelse – Forslag til endringer i forskrift om opptakskrav til spesielle grunnutdanninger ved universiteter og høyskoler § 8 Spesielle opptakskrav

Studentparlamentet (SP) ved HiO, vil med dette kommentere forslag til endringer i forskrift om opptakskrav til spesielle grunnutdanninger ved universiteter og høyskoler § 8 Spesielle opptakskrav, punkt 1. Det er dette punktet som vil ha noen innvirkning på studiene ved Høgskolen i Oslo, og det er derfor vi fokuserer på dette elementet i vårt høringssvar.

Studentparlamentet er Høgskolen i Oslo sitt øverste studentorgan, og jobber for studentenes faglige og sosiale rettigheter. Høringen er skrevet av Studentparlamentets leder, etter innspill fra et høringsmøte i SP.

Generelle kommentarer

Studentparlamentet mener i utgangspunktet at fullført videregående skole skal kvalifisere til opptak til høyere utdanning i Norge. Vi ser imidlertid at det i særskilte tilfeller kan være behov for spesielle opptakskrav til enkelte utdanninger. Vi mener at lærerutdanningen er et studium der det bør stilles særlige krav til kompetanse for de studentene som blir tatt opp. Vi mener at med den allmenndannelsen som er utgangspunktet for den norske skolen i dag, så er det helt nødvendig at lærere har oppnådd enkelte minimumskrav i de fagene de selv skal lære bort når de er ferdig kvalifiserte som lærere.

SP mener imidlertid det er viktig at man har et helhetlig syn på utdanningssystemet i Norge. Man må blant annet anerkjenne at nivået på studenter i Norge er et direkte resultat av undervisningen og nivået i den videregående skole. Vi mener derfor det er en forutsetning at også den videregående skolen må forbedres for å sikre at de nye studentene i høyere utdanning holder et tilstrekkelig høgt nivå til å ta fatt på sin yrkesutdanning. Det må være en selvfølge at de kravene som stilles til generell studiekompetanse er høye nok til at eleven kan gå videre inn i høyere utdanning med en forventning om, og kompetanse til å fullføre/gjennomføre det påbegynte studiet.

SP ser at et strengere opptakskrav til lærerutdanningen kan bedre kvaliteten på faget. Vi mener at økte krav til de studentene som blir tatt inn på studiet kan sikre nivået på de lærerne som blir uteksaminert. Det er derfor behov for en gjennomgang av hele studieløpet, der det særlig blir satt fokus på hva som kan forventes av studentene for å få gjennomføre sine studier

tilfredsstillende. Dette innebærer også et økt fokus på faglig innhold, og på etter- og videreutdanning av dem som underviser lærerstudentene.

Et viktig element i å sikre at de som fullfører lærerstudiet er kvalifisert til å fungere som lærere i den norske grunnutdanningen, er at skikkethetsvurderingen må fungere tilfredsstillende. I tillegg til skikkethet bør det legges vekt på veiledning og rådgivning underveis, både i forhold til hvordan studentene skal bli enda bedre lærere og i forhold til at noen studenter bør bli veiledet ut av studiet og over til andre fag. SP anser det også som viktig at rådgivningen i videregående skole blir forbedret, slik at elevene får hjelp til å ta de rette studievalgene senere.

I tillegg mener altså SP at inntakskrav i stor grad vil kunne være med på å bidra til at nivået på lærerutdanningen generelt kan forbedres. Særlig er dette fordi forelesninger og innhold i undervisningen da i større grad kan tilpasses et i utgangspunktet høyere kunnskapsnivå. I det følgende ønsker vi å gå nærmere inn på hvilken modell vi anser som den beste av alternativene som er foreslått.

HVILKEN MODEL

SP går inn for alternativ 5, der kravene til inntak til lærerstudiet vil være 40 studiepoeng og karakteren 3 i norsk og matematikk. SP mener at ved å benytte en slik modell, vil bredden sikres, samtidig som man vil sikre en viss basiskunnskap i norsk og matematikk som studentene bør ha for å kunne fullføre lærerstudiet, og ikke minst for å videreformidle kunnskap i disse fagene til sine kommende elever.

Et krav om 40 skolepoeng som vil medføre at studenten har en gjennomsnittlig kunnskap i ulike fag og studenten kan dermed vise til en tverrfaglig bredde og dybde. Karakteren 3 bør være et minstekrav til faglig tyngde for å ha tilstrekkelig grunnkunnskap i de fagene man underviser i. Norsk og matematikk er svært grunnleggende fag i den norske skolen og er fag som i tillegg har innvirkning på læring og mestring av en rekke andre fag. Vi mener derfor det er ekstra viktig, og dermed riktig, at disse fagene til en viss grad blir prioritert.

Studentparlamentet ser at en innføring av inntakskrav til lærerstudiet vil kunne føre til særlige problemer for minoritetsspråklige elever, elever med lese- og skrivevansker og personer som ønsker å søke seg inn på studiet med bakgrunn i sin realkompetanse. Vi vil derfor understreke at innføring av dette alternativet nødvendigvis må medføre en opptaksprosess med særskilt vurdering av enkelte grupper. Muligens må man også vurdere om kvoten for studenter med særskilt opptak bør utvides i forhold til dagens situasjon.

OPPSUMMERING

SP ønsker at kvaliteten på lærerutdanningen må bedres. Vi mener dette kan oppnås gjennom høyere opptakskrav, økt nivå på undervisningen, bedre veiledning, tilfredsstillende skikkethetsvurdering og etter- og videreutdanning av foreleserne. Dessuten mener vi at det må være økt fokus også på kvalitet og veiledning i den videregående skolen som danner grunnlaget for den høgere utdanningen.